

Vertrouw op de vierde man

Preek over Daniël 3 en Matteüs 3:13-17

Paaskerk Baarn, 12 januari 2014

Ds. C. Kruijswijk Jansen

In Paaspartout schreef ik "Hoe komt het dat je staande blijft in de turbulentie van het leven?" Ik besef dat dat een aanvechtbare uitspraak is. Je blijft niet altijd staande. Hoe vaak roep je niet "Houd mij in leven", en het gebeurt niet! Toch schreef ik die zin over het staande blijven op. Dat komt vanwege al die mensen die ik op mijn levensweg tegenkom, die, op vaak zo cruciale momenten, kracht uitstralen. Mensen die in de laatste fase van hun leven soms de mooiste tijd van hun leven beleven, omdat ze ondanks de omstandigheden iets uitstralen dat hen mooi maakt. En misschien is het ook m'n eigen situatie geweest, waardoor ik over dat staande blijven iets schreef.

De afgelopen maanden heb ik veel gehad aan de afbeelding van het doopvont in de Laurenskerk in Rotterdam. De ranke schaal op drie poten, waaruit drie mensen oprijzen. Leven, opstaan uit de dood is het. Ik heb de afbeelding veel gebruikt in meditatiebijeenkomsten. 'Kijk er eens goed naar, wat komt er in je op, vraag ik dan. Mij maakt het blij, er zit een belofte in dit doopvont.

Het zou voor mij compleet zijn als de schaal zou bestaan uit een paar handen die je dragen, zoals ik dat aan de kinderen uitlegde: mijn hand onder het schaakbord, waarop het spel / het leven zich afspeelt. De

hand die het draagt is essentieel, want als je je hand eronder weghaalt valt alles op de grond. Het is als de hand van God die ons draagt. De schaal met de handen kwam ik tegen bij de beeldhouster Els Burnette. Twee handen waarin je je leven kunt leggen, prachtig beeld van geborgenheid.

Eigenlijk is het beeld niet compleet. Om in het voorbeeld van het schaakbord te blijven: als de hand je alleen maar draagt, dan is het óp het bord een kille bedoening, daar moet je maar zien rond te komen. God is niet alleen onder je, maar ook naast je, in je, om je heen. Als je moet vechten op dat bord, dan vecht God met je mee.

Dat gegeven is de kracht van het verhaal van Sadrach, Mesach en Abednego in de vuuroven. Het is een mythisch verhaal dat ontstaan is in de tijd van de Makabeeën zo rond 160 voor Christus. De tijd was zwaar, het werd de Joden heet, zeer heet onder de voeten. Het leek wel op de vuuroven waar de drie mannen in geworpen werden. In dat verhaal gebeurt het dat een vierde bij hen is, de vierde die lijkt op een godenzoon. Zo vertel je in mythische taal dat God met je is en je bijstaat. Hij is bij je als je in een diepe depressie raakt, als je ziek wordt, als je huwelijk op springen staat, of als je niet meer weet hoe het verder moet met je kind. Ik denk dat God zelfs bij je is als je sterft. Het staat zo mooi in de laatste Paaspartout waar Jos van Oord schrijft over Kees Looise. Kees die zorgzaam de hand van zoon Bas vasthoudt als ze de zee inlopen: zo houdt God Kees bij de hand om hem te leiden naar de overkant.

Ik vermoed dat wij doorgaans, als we in moeilijkheden zijn, vragen, bidden: "Verlos mij van mijn bange pijn", "Haal me hieruit", "Redt me". Het bijzondere van dit vuurverhaal is, dat God je er niet uitredt. Nee, Hij komt er bij, Hij stapt in het vuur. God staat naast je in de moeilijkheden, Hij leeft mee en is solidair met jou. Dát maakt et leven begaanbaar, dát houdt je staande.

Dat is ook de kracht van de doop van Jezus. Je kunt je afvragen waarom Jezus eigenlijk gedoopt wilde of moest worden. In de regel geeft de doop ons het besef dat het je dichterbij God brengt. Dat is misschien wel zo, maar eigenlijk is het andersom. Het brengt God dichterbij jou! Ik zal het uitleggen: het Jodendom kende maar één doop, de Proselieten-doop. Als je geen Jood was en toch graag bij het Joodse volk wilde behoren, dan kon dat door je te laten dopen. De Proselieten-doop is dus een handeling voor niet-Joden, oftewel heidenen. In de bijbel heet ieder die niet-Jood is heiden, uiteindelijk wij dus ook. Wie niet afstamt van een Joodse moeder is heiden.

Als Jezus zich laat dopen, dan gaat hij dus staan in de schoenen van een niet-Jood, een heiden. Het is, zegt Jezus, de manier om de gerechtigheid van God te vervullen.

Weer vertelt een bijbelverhaal dat God, nu in de persoon van Jezus, naast ons komt staan om in ons leven te delen en met ons mee te leven.

Is er altijd sprake van uitredding? Dat hoop je wel, maar er gaan toch nog steeds mensen dood, en nog steeds lopen huwelijken op de klippen! Nee, aan die situatie verandert niets, het gebeurt en je moet er je weg in vinden, maar je doet dat niet meer alleen. Het gaat dus om een ándere manier van in het leven staan. In de diepte hoef je niet alleen te zijn, in de ellende kun je je tóch geborgen voelen. Het is wat de profeet Jesaja schrijft in het 43ste hoofdstuk, hij laat dan God aan het woord: "Ik heb je bij je naam geroepen, je bent van mij. Als je door het water moet, word je niet meegesleurd, want Ik ben met je. Als je door het vuur moet, zul je niet verteren en niet verschroeien, want Ik de Heer ben je God". De apostel Paulus zegt iets dergelijks aan het slot van hoofdstuk 8 van de Romeinenbrief: "Er kan je van alles overkomen, maar er is niets, er is niemand die jou kan losmaken van de liefde van God. Je zus is het bewijs van die liefde, daar gaf hij zijn leven voor, liefde die sterk is als de dood!"

Maar dan klinkt een kritische stem: "Wat heb je hier nou aan, wat merk je ervan, het zijn toch verhalen van vroeger, van voorbij? Je hebt het zojuist mythen genoemd?!" Misschien klinkt het vriendelijker om deze bijbelverhalen 'gelijkenissen' te noemen. Zoals de gelijkenis van de verloren zoon, waarin de vader getekend wordt als God die met eindeloze ontferming is bewogen bij wie je altijd mag terugkomen, wat je ook bent, wat je ook verkeerd deed. Dat is ook geen echt gebeurd verhaal, en toch staat dat verhaal voor een werkelijkheid die ik voor waar houd en niet zou willen ontkennen: voor God die liefheeft, eindeloos liefheeft en zijn kinderen niet laat vallen. Het gaat over een werkelijkheid waar je alleen tastender wijs over kunt praten, waar je geen woorden voor hebt en toch woorden voor maakt. Deze verhalen voeden je innerlijke weten dat er draagkracht is, dat je als geïnspireerd mens mag leven.

De vraag is niet of zo'n verhaal echt gebeurd is. Hét punt is: waar staat zo'n verhaal voor, welke werkelijkheid wordt hier onder woorden gebracht, wat léér ik ervan, waar mag ik op rekenen, welke werkelijkheid van God licht hierin op?! Soms, even voel je dat, soms, even gebeurt het en kun je weer voort. Het is het weten dat er handen zijn die je dragen, dat er een God is die voor en naast je vecht, die mét jou door het vuur gaat.

Toen ik studeerde aan de VU kreeg ik o.a. les van Bert Monsma, toen wetenschappelijk medewerker bij prof Kuitert. Monsma was de meest bevlogen docent die ik ken. U hebt hem in de afgelopen jaren een paar keer als voorganger hier in de kerk gehad. Hij sprak altijd over God, daar zocht hij woorden voor en beelden bij. Wij kregen les op de veertiende verdieping van het VU-gebouw. Hij zei: Stel dat er iets in je leven gebeurt, dat alles onder je wegvalt, dan zak je door de grond. Gelukkig word je opgevangen door de dertiende verdieping. Maar stel je nu eens voor dat er iets gebeurt dat ook deze grond onder je wegzinkt, wat dan. Dan wordt je opgevangen door de twaalfde... Zo daalde Monsma met ons af totdat we in de kelder waren. En dan, als daar de grond onder je wegvalt, val je dan in een donker gat? Nee, zei hij, dan zijn er een paar handen die je opvangen. Zo beeldde hij God uit, als een paar handen. Het werd ook mijn godsbeeld.

Vandaag breid ik het uit, geholpen door het beeld dat Jezus schetst in zijn uitspraken over de mus die, áls hij valt, nooit zonder God valt. "Er valt geen mus van het dak zonder de hemelse vader" (Mt 10:29). Het merkwaardige is dat de meeste vertalingen schrijven: "zonder dat je hemelse vader het wil". Maar dat staat er niet, God wil dat niet dat een mus valt. Eer staat dat áls het gebeurt, dat het niet zonder God gebeurt. Oftewel God is er bij, Hij valt met je mee! Hij draagt je én Hij valt met je mee.

Het zijn beelden die op de bodem van je ziel geschreven worden, die je daar bewaart. Ik hoop dat ze bij u bovenkomen als u ze nodig hebt, dat ze u dan kracht geven en recht doen.

Zo is het met die drie mannen in de vlakte van Dura. Ze staan voor de grote Nebukadnessar. Hij zegt hen: "Luister goed, als jullie weigeren te knielen voor mijn godenbeeld, voor mij bedoelt hij, dan worden jullie in het verzengende vuur geworpen. Welke god kan jullie dan uit mijn handen redden?" De drie antwoorden: "Als de God die wij vereren ons uit een brandende oven kan redden, dan zal hij ons redden. Maar zelfs al redt hij ons niet, wij doen niet mee." Zelfs al redt hij ons niet het is een van de meest ontroerende regels in de bijbel. Wat een vertrouwen spreekt daar uit. Die vierde man laat je nooit in de steek! Is het echt waar? Je weet dat pas werkelijk als je in de vuuroven wordt geworpen. Dán weet je dat het waar is. Het is de moeite waard om te vertrouwen op de vierde man.

Amen.